

Skjøtselsplan for naturbeitemark på Rensbekksætra, Oppdal kommune, Trøndelag fylke

Solfrid Helene Lien Langmo

Skjøtselsplan for naturbeitemark på Rensbekksætra, Oppdal kommune, Trøndelag fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo

Publisert: 31.12.2023

Antall sider: 34 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Verneområdestyret for Trollheimen

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. 2023. Skjøtselsplan for naturbeitemark på Rensbekksætra, Oppdal kommune, Trøndelag fylke. Biofokus rapport 2023-125. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Deler av setervollen med beitende sau og Gjevillvatnet i bakgrunnen sett mot vest / Seterhusa på Rensbekksætra / Fjellkremle i naturbeitemark / Beitemarksopp på setervollen, sannsynlig bronserødspore / Nylig fjernet einer ved seterhusa. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Biofokus rapport 2023–125

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-296-4

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for naturbeitemark på Rensbekksætra i Oppdal kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Verneområdestyret for Trollheimen. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen naturbeitemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av naturbeitemark. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Verneområdestyret for Trollheimen ved Roar Pettersen og Hege Sæther Moen for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også grunneier og skjøtselsansvarlig Trond Aalbu for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda, 31. desember 2023

Solfrid Helene Lien Langmo

Høyløa på Rensbekksætra med Gjevillvatnet i bakgrunnen sett mot øst.

Innhold

1	Naturbeitemark.....	5
2	Skjøtselsplan for Rensbekksætra.....	8
2.1	Innledning.....	9
2.2	Hensyn og prioriteringer.....	14
2.3	Tradisjonell og nåværende drift.....	15
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen.....	15
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer.....	15
2.6	Mål for verdifull naturbeitemark.....	16
2.7	Restaureringstiltak.....	17
2.8	Skjøtselstiltak.....	18
2.9	Oppfølging av skjøtselsplanen.....	18
3	Kilder.....	19
	Vedlegg.....	20
	Bilder.....	20
	Naturtypelokalitet(er).....	26
	Artsliste.....	31
	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater.....	33

1 Naturbeitemark

Generell del i kapittel 1 er hentet fra faktaark for naturbeitemark (Miljødirektoratet, 2015), men oppdatert noe, blant annet med tanke på naturtypers rødlistestatus og kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks.

Naturbeitemark er en artsrik naturtype med høy andel habitatspesialister. Naturtypen er vidt utbredt, men artsrik, ugjødset beitemark i god hevd er gått tilbake som følge av endringer i landbruket. Gjengroing etter opphør av bruk eller intensivt drift med gjødsling og pløying, har redusert arealet. Typen er også utsatt for nedbygging. På bakgrunn av dette er naturtypen som helhet vurdert som sårbar (VU) i Norsk rødliste for naturtyper 2018 (Artsdatabanken, 2018b). Naturbeitemark har høy andel rødlistearter i ulike organismegrupper, særlig karplanter, beitemarksopp og insekter. Mange arter har hovedtyngden av sine forekomster innenfor denne naturtypen.

Utbredelse

Naturbeitemark er vidt utbredt over hele Norge fra kysten til innlandet og i alle biogeografiske soner fra boreonemoral til lavalpin sone og fra sterkt oseanisk til svakt kontinental seksjon. I dag er typen vanligst i regioner med mye husdyrhold, for eksempel øvre dalstrøk på Østlandet, på Vestlandet, i Trøndelag og på Nordlandskysten.

Naturfaglig beskrivelse

Naturbeitemark er lysåpen grasmark med langvarig hevd i form av husdyrbeite, både sau, geit, storfe og hest. Utseendemessig karakteriseres typen av lavvokst vegetasjon dominert av urter og gras. Trær og busker forekommer spredt, til forskjell fra slåttemark der disse mangler. Marka er gjerne mer ujevn enn i slåttemark. Steiner, grunnlendte partier og bergknauser er også nokså vanlig. Typisk for beitemark er dominans av beite- og tråkkresistente gras og arter som ikke spises fordi de er giftige, tornete, smaker vondt eller inneholder mye silikat. Naturbeitemark har få nitrofile arter, men spredt kan noe næringskrevende og tråkktolerante arter forekomme. Karakteristisk er også forekomsten av beitemarksopp om høsten. Det er stor variasjon i artssammensetningen og miljøforhold i naturbeitemark. Et fellestrekk er at variasjonen både skyldes økokliner som også er viktige på naturmark, og langvarig hevd.

Naturbeitemark er semi-naturlig natur (delvis naturlig, men også skapt gjennom menneskers påvirkning av naturen), oftest oppstått fra skogsmark som gjennom lang tid med ekstensivt beite har utviklet egenskaper som skiller den fra det natursystemet den ble utviklet fra, uten at markstruktur, hydrologi eller andre basale egenskaper har blitt vesentlig endret. Beitetrykk, husdyrslag og tidspunktet for beite er faktorer av betydning. Tidspunkt på året og varighet av beitet er også faktorer som påvirker vegetasjonen. Det er viktig med avpasset antall beitedyr, da overbeite reduserer artsmangfoldet og for lite beite gir gjengroing. Til forskjell fra kulturbeite er naturbeitemark ikke pløyd og tilsådd, og ikke eller i bare liten grad gjødset. Kalkinnhold og jordfuktighet er viktige årsaker til variasjonen i artssammensetningen. Karplantemangfoldet er størst i naturbeitemark på kalkrik grunn i lavlandet, der særlig kalktørrenger har et høyt artsmangfold. Det samme gjelder tørrbakker i dalstrøk på Østlandet. Viktige naturbeitemarker for sopp ser ut til å følge et litt annet mønster, da artsrike beiter med høy forekomst av rødlistede sopparter kan forekomme både på kalkrik og kalkfattig grunn, og gjerne i friskere

enger. Lang beitehistorie antas å være gunstig. Det er stor regional variasjon fra kyst til innland, fra lavland til fjell og fra sør til nord.

Artsinnhold

Naturbeitemark er en meget artsrik naturtype karakterisert av mange rødlistede arter av insekter, karplanter og sopp. Av særlig betydning er naturtypen for beitemarksopp og blant disse er 94 arter rødlistet (basert på tall fra rødliste for arter fra 2010 (Kålås et al., 2010)), først og fremst vokssopp, rødsporer, jordtunger og kølesopp. Også for en langrekke karplanter og insekter er naturtypen viktig. Rundt 85 rødlistede karplanter er knyttet til typen (basert på rødliste for arter fra 2010). De mest sjeldne finnes bare på et fåtall steder, mens andre er mer vidt utbredt, men har gått tilbake i lavlandet. Et særpreg i tørr, varm og sandig beitemark er forekomst av møkkbiller, en artsgruppe som har gått sterkt tilbake i seinere tid. En rekke insekter og andre invertebrater er også knyttet til typen, hvorav flere er rødlistede.

Naturbeitemark inngår i forskjellige landskapstyper, fra vidstrakte seterlandskap, småskala kystlandskap, åpne jordbrukslandsskap og småskala kulturlandskap i dalstrøk- og skogstrøk. Ofte forekommer typen som små restarealer og kanter i intensivt drevet jordbrukslandskap. Ved kysten veksler beitemark ofte med andre åpne naturtyper i finskala mosaikkartet mønster. I dalstrøk finner en gjerne artsrik beitemark i kanter mellom fulldyrka mark og hagemark eller skog. Kantsonene har ofte vært uten hevd over lengre tid, men skal kartlegges som beitemarkskant så lenge de fortsatt har preg av semi-naturlig eng. Naturbeitemark har ofte innslag av bergknauser og tresatte partier.

Påvirkning, bruk

Ulike husdyrslag beiter på ulikt vis. Sau beiter for eksempel mer selektivt enn storfe. Sambeite er derfor som regel positivt. Beite er en nødvendig forutsetning for at naturtypens verdier skal opprettholdes. Beite tilpasset naturgrunnlaget er viktig. For lite beitetrykk medfører gjengroing, mens for sterkt beite medfører slitasje og tråkkskader.

De viktigste negative påvirkningsfaktorene i naturbeitemark er gjengroing og intensivt bruk. Tidligere var husdyrhold vanlig over hele landet og typen har gått sterkt tilbake som følge av opphør av beite med påfølgende gjengroing. I sentrale jordbruksstrøk er omlegging til mer intensiv drift med gjødsling, sprøyting og oppdyrking til kornproduksjon og kunsteng typisk. I tillegg er typen utsatt for nedbygging. Tilplanting av gamle beitemarker er også et problem, ved at det reduserer forekomster av naturtypen. Det samme er spredning og etablering av fremmede arter og andre problemarter, ved at disse fortrenger de typiske beitemarksartene, og over tid bidrar til å ødelegge forekomster av naturtypen. Tilførsel av nitrogen både fra langtransportert luftforurensing og fra lokale kilder fører særlig i sørlige deler av landet til eutrofiering.

Råd om skjøtsel og hensyn

Skjøtsel skal opprettholdes, eller igangsettes i lokaliteter som kan restaureres og der det er dokumentert høye naturverdier. Det bør gjøres en vurdering av hvordan lokaliteten opprinnelig har vært skjøttet. For lokaliteter som opplagt og relativt nylig har vært slåtte-mark, og der det vurderes som mulig å tilbakeføre lokaliteten til slåtte-mark skal dette anmerkes. I de fleste tilfeller er beiteregimet tilpasset den enkelte lokalitet. Det bør utarbeides planer for skjøtsel i viktige lokaliteter der grunneier/driver involveres. Typiske tiltak vil være å tilpasse dyreantall, husdyrslag og tidspunkt for beite avhengig av vegetasjonen på stedet. Både husdyrslag, antall dyr og beitetidspunkt er viktig å vurdere i beitemark. For eksempel

kan det være aktuelt å holde sau unna lokaliteter med sjeldne orkideer som svartkurle, og det kan være aktuelt å avgrense beiteperioden til vår-forsommer eller høst.

Gjødsling må unngås og manuell rydding av ungskog og kratt foretas etter behov, og slik at marka holdes åpen. Rydding bør foretas gradvis, da for rask åpning av marka både kan medføre erosjon i bratt terreng og åpne opp for uønskede arter. Tilleggsforing bør unngås, da dette både medfører tråkkskader, oppgjødsling og innførsel av uønskede arter. Saltstein bør brukes i tråd med eventuelle retningslinjer som foreligger i det aktuelle området. Fremmede arter bør fjernes og slitasje og andre negative påvirkninger bør begrenses i sårbare lokaliteter.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på Miljødirektoratets hjemmesider: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

Litteratur

- Artsdatabanken. (2018b). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S., & Skjelseth, S. (2010). *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken.
- Miljødirektoratet. (2023a). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder* (M-2209 2023; s. 374). <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>
- Miljødirektoratet. (2015). *Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. August 2015*. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/naturkartlegging/okologisk-grunnkart/faktaark---kulturmark.pdf>

2 Skjøtselsplan for Rensbekksætra

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSKVALITET I NATURBASE:	
Trond Aalbu		Trond Aalbu		Svært høy kvalitet	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 30.11.2023			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 09.08.2023		
DATO REVIDERING: -			DATO BEFARING (REVIDERING): -		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):					
Intervju i forbindelse med befaring. Bruker har også fått mulighet til å uttale seg til planen.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Solfrid Helene Lien Langmo					FIRMA:
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV : -					Biofokus
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:		GNR./BNR.:	
33 W	6966370	208317		187/1	
LOKALITET:		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):	
Rensbekksætra		11,8		13,5 ¹	
DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:			
Ja, Trollheimen		Nei			
HVILKET VERN:					
Landskapsvernområde					

¹ Inkluderer areal utenfor dagens lokalitet, vest for Rensbekken.

2.1 Innledning

Biofokus har på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen utarbeidet skjøtelsesplan for naturbeitemarkene på Rensbekksætra (gnr 187/1) i Oppdal Kommune. Rensbekksætra ligger i Gjevillvassdalen, nord for Gjevillvatnet og et godt stykke innover langs vatnet. Området ligger ved utløpet av Rensbekken, som danner ei lita elvevifte ut i Gjevillvatnet med litt slakere terreng og arealer med naturbeitemarker som står i skarp kontrast til de ellers bratte og skogkledte liene langs denne delen av Gjevillvatnet. Rensbekksætra utgjør det eneste intakte kulturlandskapet mellom Håmmårsætra og Vassendsætrin, en strekning på ca. 8 kilometer i luftlinje. Området ligger ifølge Moen (1998) i nordboreal vegetasjonssone og i overgangen mellom svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1) og overgangsseksjon (OC). Berggrunnen i området er overveiende rik og dominert av arkose, nærmere angitt som meta-arkose i tillegg til feltspathoidig kvartsitt og helleskifer (NGU, 2023a). Løsmassene består av elveavsetninger (NGU, 2023b).

Naturtypekartlegging er gjennomført innenfor et forhåndsdefinert undersøkelsesområde og i tråd med Miljødirektoratets instruks for 2023 (Miljødirektoratet, 2023a). Den er gjennomført med formål om utarbeidelse av skjøtelsesplan for setra. Feltarbeidet ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold den 09.08.2023. En regner derfor med å fange opp de mest relevante artsgruppene med tanke på kvalitetsvurdering av naturtypene etter instruksen. Insekter har hatt svært lite fokus i det aktuelle prosjektet. Data er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet for kartlegging etter Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper, og en del artsfunn er lagt inn i Biofokus Artsfunnbase (BAB) slik at de vil fremkomme i Artskart.

Engene på Rensbekksætra har vært undersøkt en rekke ganger, og den eldste naturtypebeskrivelsen i Naturbase som er lagt inn i 2005 (Miljødirektoratet, 2023b) nevner besøk av blant J. Haugen (16.07.1943) og F. Wischmann (13.07.1960), H.F. Røer (30.07.1960) og G. Gulden (10.08.1962). Dette er basert på herbariebelegg fra området. Lokaliteten omfattet den gang et stort areal både øst og vest for Rensbekken. Lokaliteten (BN00026982) fikk den gang verdien Lokalt viktig – C, men det ble påpekt at den burde undersøkes bedre. Senere er engene undersøkt på nytt i 2011 (Hanssen & Jordal, 2012), og arealet av naturbeitemarkene ble redusert betraktelig som følge av gjengroing. To delområder Rensbekksætra øst (BN00086582) og Rensbekksætra vest (BN00086574) ble registrert. Begge fikk verdien Lokalt viktig – C. I beskrivelsen heter det at lokalitetene i stor grad grenser til vann og skogsmark slik de var utfigurert i 2011 i tillegg til noen mer oppgjødsla arealer. I tillegg heter det at engene kun beites av sau som streifer i området.

I Artskart ligger et stort antall funn av arter fra ulike artsgrupper på Rensbekksætra (i overkant av 150 artsfunn, inkludert årets kartlegginger i området) (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2023). I tillegg til karplanter er det også en god del funn av beitemarksopp inkludert en del rødlistearter, samt enkelte registreringer av insekter.

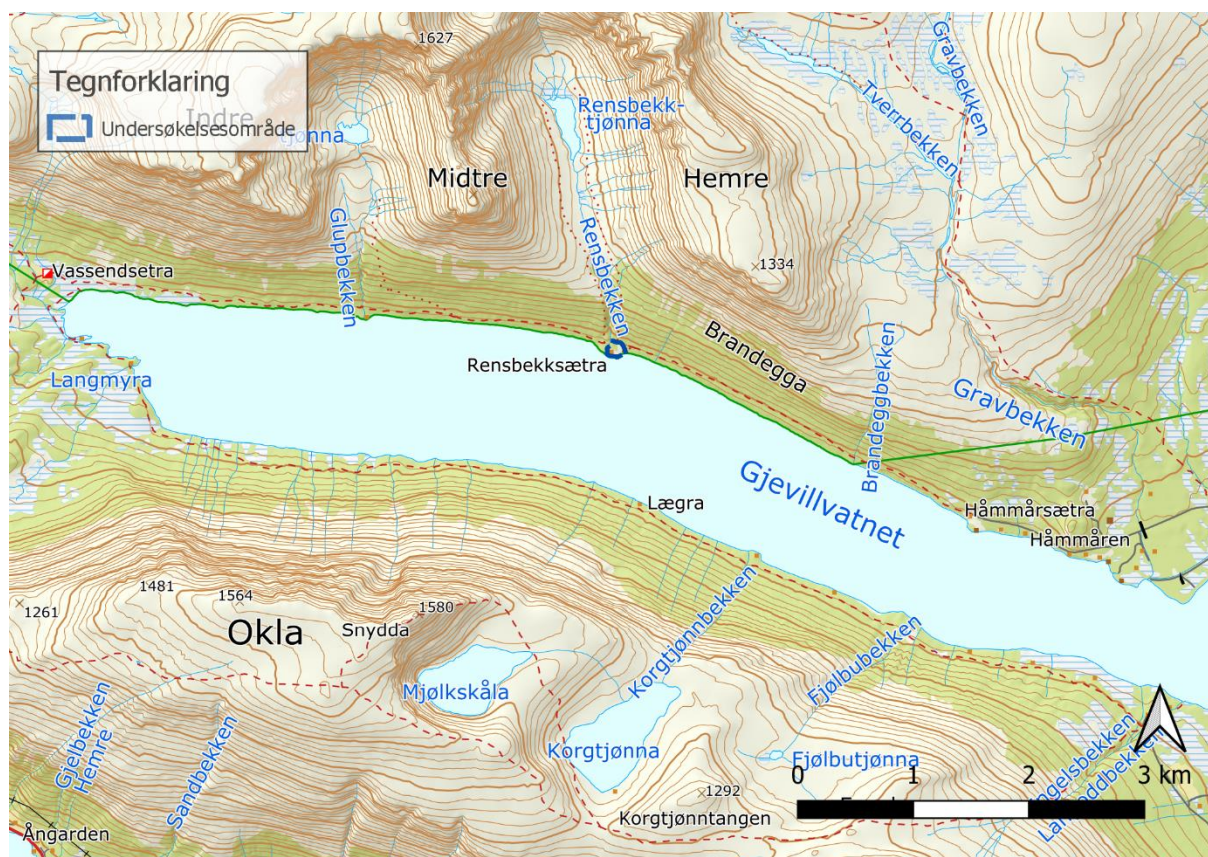
Kartleggingen i 2023 førte til at et noe større areal enn i 2011 ble inkludert i naturbeitemarkslokaliteten på Rensbekksætra. Dette på grunn av økt beitetrykk sammenlignet med den gang, samt at deler av engene nord og nordvest for husene er gjenåpnet og betydelige mengder einer er fjernet her. Dette gjør at en nå har en sammenhengende lokalitet med naturbeitemark, og ikke to separate slik som tidligere. Lokaliteten oppnår etter Miljødirektoratets instruks for 2023 (Miljødirektoratet, 2023a) Svært høy lokalitetskvalitet, noe som er den høyeste kvaliteten en naturtype kan oppnå etter denne instruksen.

Dette baserer seg på at lokaliteten i stor grad er intakt, men godt beitetrykk og har enkelte registrerte rødlistearter av beitemarksopp.

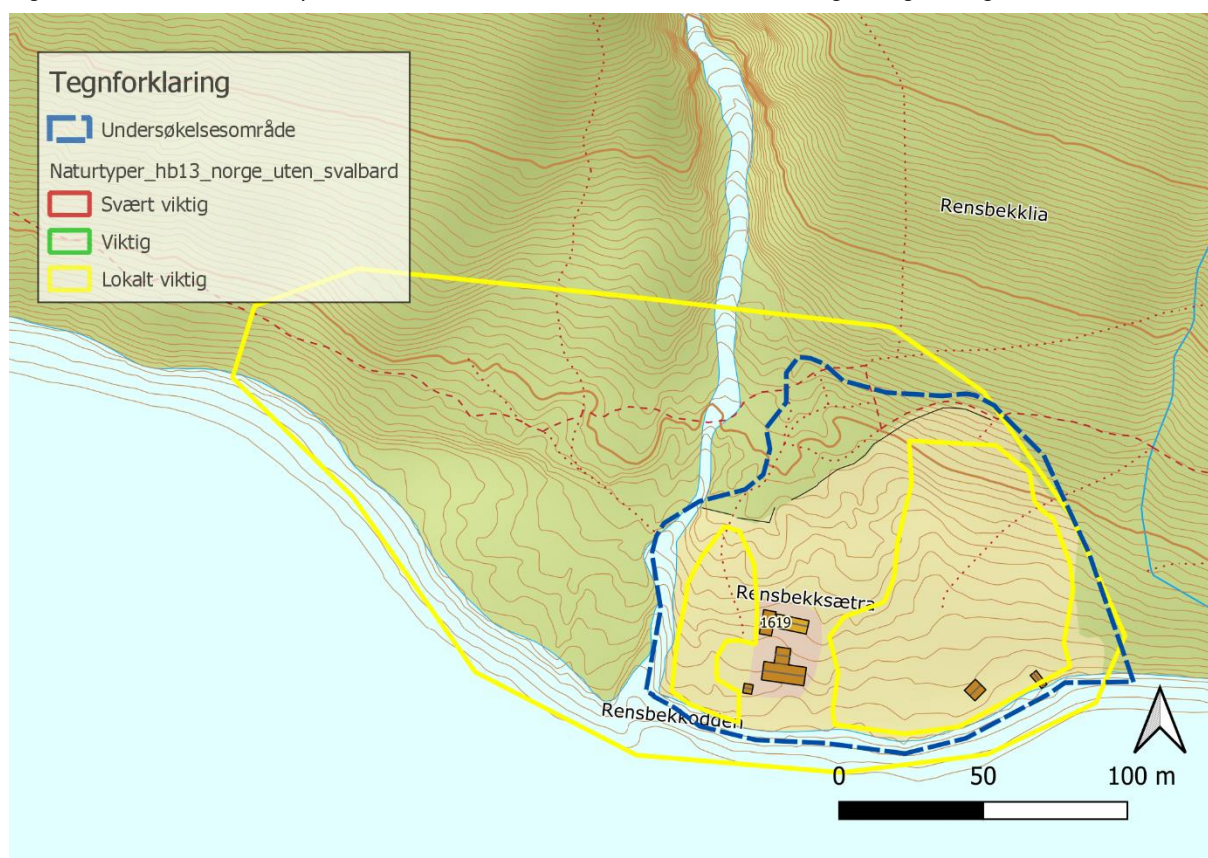
Den delen av Rensbekksætra som fremdeles er åpen ser ut til å ha hatt god hevd og høyt nok beitetrykk til ikke å gro igjen etter 2011. Samtidig er det fremdeles tydelige spor etter eldre oppgjødsling sør for fjøset, slik at en var usikker på hvorvidt disse arealene skulle inkluderes. Naturbeitemark er en del av semi-naturlig eng og er regnet som en sårbar (VU) naturtype på Norsk rødlistede naturtyper (Artsdatabanken, 2018b). Vest for bekken finnes arealer som tidligere har vært åpne, men som nå er mer eller mindre helt gjengrodd med einer og bjørk. Disse er ikke kartlagt gjennom dette prosjektet, men om det er interesse, er dette arealer det kan være aktuelt å vurdere å restaurere. Dette vil kreve omfattende arbeid med fjerning av einer. Øst for dagens setervoll finnes myrrealeer som helt tydelig har vært slått lengre tilbake. Myrene er kalkfattige og har lite preg av slåtte myr i dag.

Beitemarkene på Rensbekksætra består etter NiN 2.2 (Bratli et al., 2019) av intermediære (middelsrike) enger, med varierende fuktighetsgrad fra tørre til fuktige typer. I særlig grad mot øst inngår fuktige og kildepåvirkte typer, og stedvis også partier med våtmarkspreg. I de fuktige engene vokser bl.a. store mengder trådsiv, sølvbunke, starr, myrflol og engkvein. Mot vest blir engene tørrere, med arter som fjelltimotei, fjellmarikåpe, legeveronika, finnskjegg, blåklomme, småsyre, harerug, sauesvingel, ryllik, småengkall, geitsvingel, hvitmaure, marinøkkel, fjellmarinøkkel og aurikkelsveve, samt mer typiske fjellplanter som trefingerurt. Devis er engene også ganske tørre og mer dominert av arter som røsslyng, tyttebær og ryllik. Sør for husene finnes mer oppgjødsle partier med høyere innslag av stornesle og sølvbunke, men også arter som legeveronika, hvitmaure og blåklomme. Det er som nevnt registrert enkelte rødlistearter basert av beitemarksopp på Norsk rødliste for arter fra 2021 (Artsdatabanken, 2021). Her kan nevnes melrødspore (Sårbar – VU), rødneende lutvokssopp (VU) og lutvokssopp (Nær truet – NT). I tillegg er det registrert en rekke ubestemte arter av rødsporer (*Entoloma*) i engene, og en regner potensialet som godt for at flere av disse er rødlistearter, samt at flere andre slike også kan forekomme. Ingen fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken, 2018a) er registrert i verken innenfor eller nær lokalitetene.

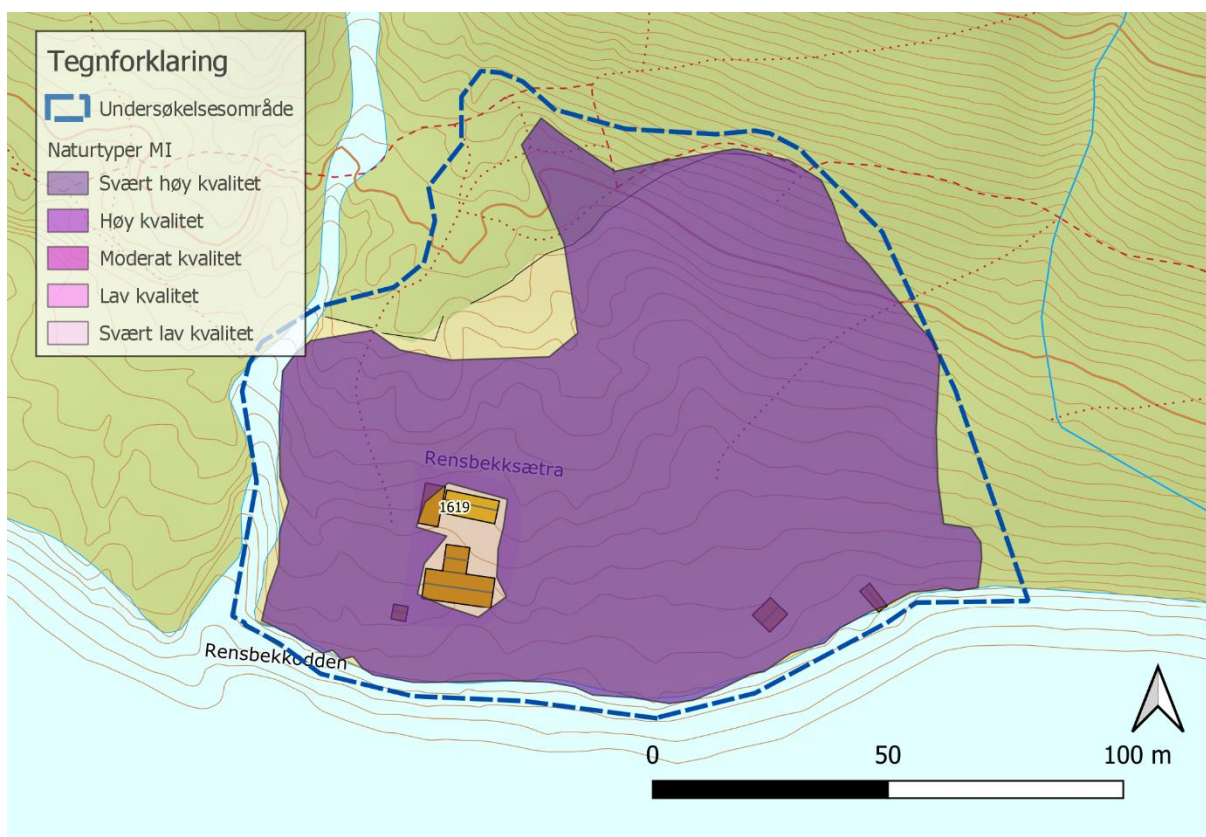
Kulturlandskapet på Rensbekksætra ligger gunstig til i sørvendt li med tanke på insekter, og det er også gjort en god del funn av insekter fra en rekke artsgrupper, men generelt få funn av rødlistearter foruten av tundrahumle (NT). Arten er riktignok registrert høyere oppe i fjellet. En kan likevel ikke utelukke at arten ikke kan finnes også ned mot Gjevillvatnet. På grunn av høyden over havet og den lange vinteren er det likevel grunn til å tro at potensialet for rødlistearter av pollinerende insekter er noe mer begrenset enn lavere ned i terrenget.

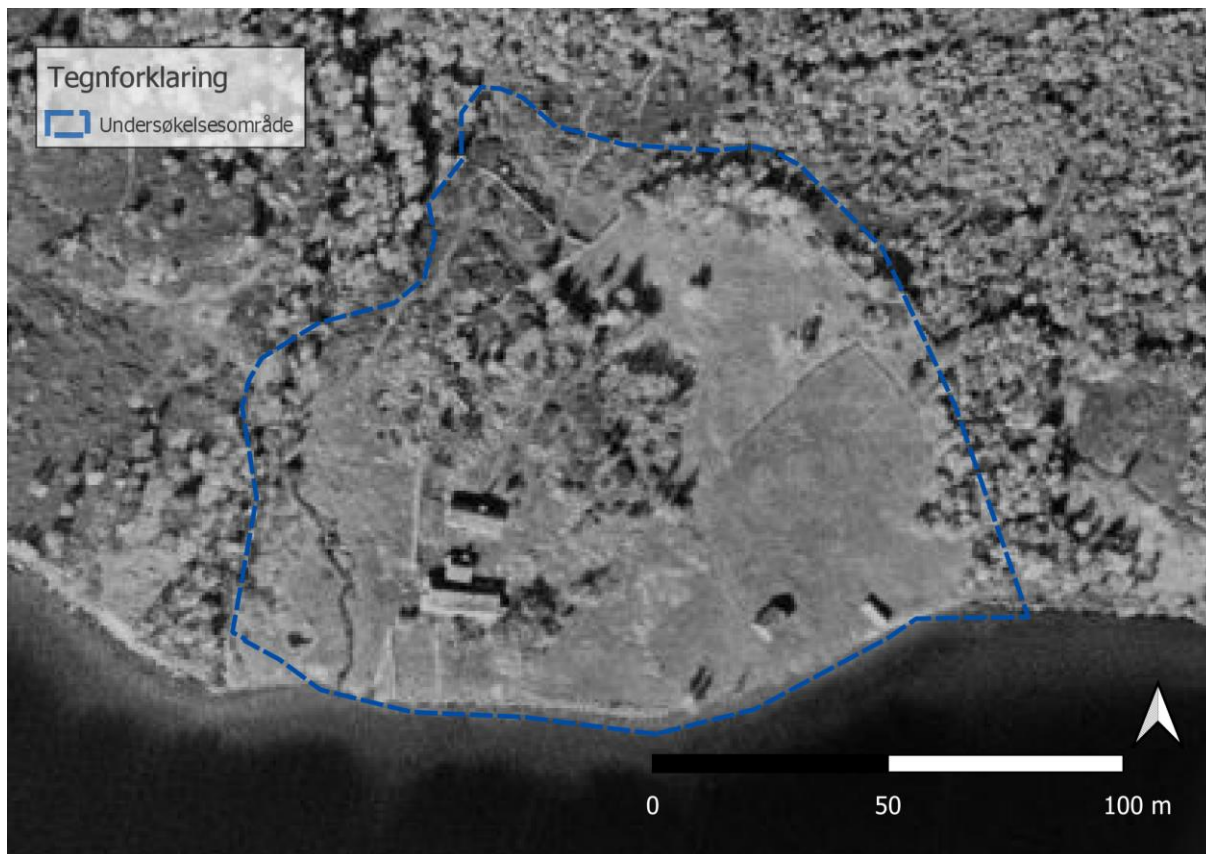
Figur 1. Undersøkt område på Rensbekksætra er markert med blå omramming. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 2. Undersøkt område på Rensbekksætra markert med blått. Registrerte naturtypelokaliteter markert med gul farge for Lokalt viktig – C. Overlapp skyldes at gammel lokalitet fra 2005 fremdeles ligger i Naturbase sammen med de nye fra 2011. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 3. Registrerte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i 2023. Som en ser er denne noe større enn de to lokalitetene som var registrert fra før. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 4. Området slik det fremstod i 1963. Også da ser det ut som det var mye einer og lyng mot nord og vest. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 5. Undersøkt område på Rensbekksætra markert med blått slik setervollen fremstår på flyfoto i dag. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 6. Forslag til skjøtselssoner for Rensbekksætra. Disse er videre beskrevet lenger utover i skjøtelsplanen. Kartgrunnlag: Kartverket.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Oppdal er i en særstilling i Trøndelag med tanke på antallet verdifulle lokaliteter knyttet til artsrike og intakte kulturlandskaper med lang og kontinuerlig drift. Kommunen har slik også et særlig ansvar med tanke på ivaretagelse av denne typen naturverdier. Småskala kulturlandskap med intakte naturverdier er likevel i tilbakegang som følge av intensivering i landbruket og gjengroing i områder som ikke har latt seg drifte rasjonelt. Samtidig bidrar de intakte kulturlandskapene i områder som Gjevillvassdalen også med stor opplevelsesmessig verdi for alle som ferdes langs turstiene området. Slike områder bør derfor prioriteres å holdes åpne av mange grunner.

Ved beite (sone 1-3 på kartet i Figur 6) er det viktig at beitetrykket er høyt nok til at en får skikkelig nedbeiting av gras og urter og unngår opphoping av dødt og gammelt gras fra år til år som kan føre til en gradvis oppgjødsling og utarming av artsmangfoldet. Samtidig er det viktig at arealene ikke får gro igjen med einer eller ungsog. Beite kan skje i så lang sesong som det er forsvarlig med tanke på dyrevelferden. Tilleggsfôring av beitedyr unngås da det kan føre til oppgjødsling, samt spredning av uønskede arter. Engene bør ikke sprøytes, gjødsles med kunstgjødsel og pusses med beitepusser da alle disse tiltakene vil forstyrre den naturlige balansen i jorda og kunne bidra til oppgjødsling og/eller utarming av artsmangfoldet. Særlig er mange av de rødlista og sjeldne artene av beitemarksopp sensitive for gjødsling med kunstgjødsel og intensiv oppgjødsling fra tilleggsfôring. Gjevillvassdalen beites i dag kun med sau. Da beitemarkene på Rensbekksætra for det meste er tørkesterke tåles det også beite med storfe her, men kjøttfe bør generelt unngås i hele dalføret på grunn av mye bratt og myrete terreng som ved hardt beite med tunge dyr vil kunne få omfattende tråkkskader. Det er en stor fordel at det slik som i dag beites på engene samtidig som dyrene har tilgang på skogene rundt med tanke på utveksling av frø, samt at de i noe grad holder lauvsofflaget i kantene nede. Saltstein kan brukes, og dagens plassering i et allerede noen oppgjødsla område anses som fornuftig. Plasseringen bør overvåkes med tanke på å unngå at det blir for bløtt der den står. Samtidig er denne med å bidra til at dyra i større grad er innom vollen i løpet av sommerhalvåret. Dette er med å lette tilsyn og sankning av dyra. I den forbindelse er det også planer om å sette opp et samlegjerde på vollen. Dette kan med fordel plasseres på de mer oppgjødsla partiene sør for fjøset, men ikke på en måte som hindrer beitedyrenes ferdsel i området.

Einer har spredt seg betydelig her i løpet av de siste 50 årene (Trond Aalbu pers. medd.). Eineren i området er for det meste flat og lavvokst, og skygger ut urtene og graset. Den hører naturlig hjemme i kulturlandskapet, og har en funksjon for en rekke arter, blant annet av insekter og hekkefugl. Imidlertid er det en del arealer mot vest (sone 3 i Figur 6) hvor arten er mer eller mindre dominerende. Noe einer er fjernet, og en ser tydelig at urter og gras kommer tilbake. Likevel er det en fordel om mye av eineren her fjernes. I disse områdene er det mye stein, noe som vil si at dette må gjøres manuelt ved at den klippes med greinsaks eller lignende, eller kuttes med ryddesag. En bør først prioritere områdene innenfor naturbeitemarkslokaliteten. I tillegg finnes et mindre restaurerbart areal vest for sætra, hvor det også kan være aktuelt å fjerne noe einer rundt hustuftene som finnes her. Også i dette området finnes sannsynligvis en del beitemarksopp, potensielt også rødlistearter. Området har videre brukbart innslag av urter og gras enda, selv om eineren er i ferd med å ta fullstendig over. Å holde nede eineren her er også en fordel med tanke på turstien som går her.

Nord for husene finnes arealer med tettere tresetting (sone 2 i Figur 6). Her er det på sikt en fordel om det tynnes noe mer. I første rekke bør en ta ut de yngste trærne, og i første rekke ta ut bjørk. De trærne

som settes igjen bør kvistes opp slik at lys og luft kommer til under. Ett stort kratt med hegg, samt noen eldre seljer bør få stå. Heggen er tydelig mye i bruk som ly for beitedyr. Seljene er viktige som næring for tidligflygende insekter. Ved og kvist bør fjernes fra lokaliteten. Kvisten bør ikke deponeres på en måte som fører til oppgjødsling av lokaliteten, men deponering av kvist og ved kan gjøres for eksempel langs østre kant av engene. Dette kan på sikt bidra med habitater for vedlevende pollinerende insekter. Også enkelte stubber kan få stå. Alternativt kan kviste brennes på fast sted om dette er tillatt og kan gjøres på en forsvarlig måte.

I overkant av enga mot nordøst og ned langs steingjerdet i øst går ei gammel avskjæringsgrøft. Denne er mer eller mindre gjengrodd og har i dag lite funksjon. Dette fører stedvis til at engene sakte forsumpes, noe som endrer artssammensetningen. Det vil på sikt være en fordel om denne grøfta tas opp igjen på nytt. Slike inngrep må skje i tett dialog med verneområdeforvaltningen. Om grøfta tas opp, kan den gjerne ligge åpen og ikke i rør slik at vannet kan renne fritt. I perioder med mye nedbør vi denne kunne fungere som en liten bekk.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Tradisjonelt er Rensbekksætra drevet med ku og geit. Ifølge nåværende grunneier og bruker Trond Aalbu (pers. medd.) tok setringa her slutt rundt 1950. Etter det har engene stort sett vært beita med sau på utmarksbeite. Graset på vollen ble slått og kjørt heim på isen om vinteren.

Deler av engene øst for husa har trolig vært dyrka opp langt tilbake, og er i noe grad også grøfta. Resten av arealet er steinete og uten spor etter slik oppdyrking. En kan ikke utelukke helt at det har vært brukt kunstgjødsel her, men det er i så fall i svært lite omfang.

I dag beites Gjevillvassdalen av ca. 170 vinterfôra sau hvor omtrent 2/3 er spælsau og resten er dalasau. Dyra går som de vil i hele området, men det er tydelig at det er en del sau innom på setra da beitetrykket, særlig rundt seterhusene er godt. Dyra slippes på beite i mai/juni, og sankes igjen i september/oktober.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Engene på setra har i stor grad vært overlatt til seg selv etter at seterdrifta opphørte med unntak av noe rydding av einer og trær nærmest husa.

Dagens beitetrykk er tilstrekkelig til å holde vegetasjonen på store deler av setervollen nede og setervollens beliggenhet gjør at den er et veldig naturlig stoppested for dyr på trekk langs vatnet.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Beitemarkene på Rensbekksætra bærer tydelig preg av langvarig og kontinuerlig hevd, og de har for det meste vært beitet. Sannsynligvis er det arealene mot øst, inkludert myrarealer øst for beitemarkene som i størst grad har vært slått lenger tilbake. I dag er dette slåttepreget i stor grad borte.

Å fjerne einer innimellom steinene er ofte arbeidsomt og ikke helt risikofritt med tanke på at en står i fare for å ødelegge maskiner og utstyr. En ser likevel med all tydelighet at ryddingen har effekt gjennom at

gras og urter er kommet tilbake i arealer som før var mer einerdominert. Likevel er einer fremdeles til stede særlig mot nordvest hvor ryddingen bør fortsette.

De mest artsrike delene av engene befinner seg langs vatnet fra naustet og vestover. Her dominerer en lang rekke urter i tillegg til at det er her en finner de beste forekomstene og de arealene med best potensiale for flere rødlistearter av beitemarksopp. Blant de påviste artene har en både lutvokssopp (NT) og rødneende lutvokssopp (VU) som begge er brune og unnselige, men har en svært karakteristisk lukt som minner om klor/basseng. Her finnes også en del arter som er følsomme for nitrogengjødsling slik som marinøkkel, fjellmarinøkkel, bakkestjerne, fjelltimotei, fjellmarikåpe og blåklokke. Både blåklokke, fjellblom, kløver og svever som er registrert her, er viktige arter for mange insekter slik som humler og bier (pollinerende insekter).

2.6 Mål for verdifull naturbeitemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Å gjennom aktiv skjøtsel med beite og rydding av lauvoppslag og einer opprettholde og videreutvikle artsmangfoldet knyttet til de artsrike naturbeitemarkene på Rensbekksætra på en måte som sikrer både de biologiske, landskapsøkologiske og opplevelsesmessige verdiene i området.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Områder i sone 1 skal være åpen naturbeitemark som utgjør kjerneområde for artsmangfoldet, og opprettholdes ved beite med tilstrekkelig beitetrykk til at områdene ikke gror igjen samtidig som artsmangfoldet ikke forringes av for høyt beitetrykk.

Trærne i sone 2 tynnes på sikt ytterligere for å slippe inn mer lys på engene. Også annen skog i kantsonene rundt engene, utenfor sone 2 vil ha behov for ytterligere tynning på sikt, blant annet langs kanten mot øst. Videre bør arealene i kantsonene beites sammen med naturbeitemarka.

Ytterligere einer ryddes i sone 3 for på sikt å øke mangfoldet knyttet til disse delene av naturbeitemarkene på Rensbekksætra. Områdene innenfor eksisterende naturtypelokalitet prioriteres først.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Videreutvikle og forbedre ytterligere en større utbredelse av typiske engplanter som marinøkkel, fjellmarinøkkel, hvitmaure, blåklokke, prestekrage og harerug.

Opprettholde eller øke forekomstene og utbredelsen av beitemarksopp i engene, hvor det i en vanlig soppsesong bør forekomme flere rødlistearter.

Reduksjon i mengden einer på sikt.

2.7 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK)
Tynning av skog i sone 2 på sikt. Ta i første rekke ut bjørk og sett igjen selje og hegg. Kvist gjerne opp de trærne som settes igjen slik at lys slipper inn. Noen høgstubber kan få stå. Kvist og ved fjernes fra lokaliteten og brennes eller deponeres slik at det ikke fører til unødig avrenning til engene. Blant annet kan dette deponeres langs østre kant a engene, og gjerne på et soleksponert sted med tanke på insektene. Brenning må skje i dialog med brannvesenet. Alle ryddetiltak må skje i tett dialog med verneområdeforvaltningen.	Må tilpasses andre arbeidsoppgaver på gården	Sone 2	Høst/ vinter/ vår
Tynning/fjerning av einer i sone 3. I utgangspunktet prioriteres arealer innenfor naturbeitemarkslokaliteten, altså øst for Rensbekken før en eventuelt gjør lignende tiltak i områdene vest for bekken. Einer må for det meste fjernes med greinsaks eller lignende der det er mye stein, alternativt ryddesag med spesialblad der dette er mulig å bruke. Kvist og ved fjernes fra lokaliteten og brennes eller deponeres slik at det ikke fører til unødig avrenning til engene. Blant annet kan dette deponeres langs østre kant a engene, og gjerne i et område med høy solinnstråling med tanke på insektene. Brenning må skje i dialog med brannvesenet. Alle ryddetiltak må skje i tett dialog med verneområdeforvaltningen.	Må tilpasses andre arbeidsoppgaver på gården	Sone 3	Høst/ vinter/ vår
Vurdere å på sikt ta opp igjen avskjæringsgrøfta mot øst. Denne kan med fordel holdes åpen som en bekk snarere enn at den lukkes. Dette må skje i tett dialog med verneområdeforvaltningen.		Øst for lokaliteten	Sommer

2.8 Skjøtselstiltak

Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Årlig beite med et beitetrykk omtrent som i dag. Dette vil på sikt hindre gjengroing, og er samtidig ikke for høyt til at arter fortrenses som følge av overdreven beiting. Beitene bør ikke pløyes, sprøytes, gjødsles eller pusses med beitepusser. Tilleggsfôring bør unngås med tanke på oppgjødsling og spredning av uønskede arter. Unngå tråkk med for tunge beitedyr slik som kjøttfe. Sambeite med flere dyreslag vil likevel kunne være en fordel. Det er en fordel om lokaliteten beites sammen med omkringliggende skog med tanke på utveksling av frø og plantemateriale. For å lette sanking av dyr er det aktuelt å sette opp et samlegjerde. Dette kan med fordel gjøres på de mer oppgjødsla partiene sør for fjøset. Det bør ikke settes opp på en måte som vanskeliggjør beitedyrenes ferdsel på engene.	Årlig	Hele lokaliteten	Juni- august/ september

2.9 Oppfølging av skjøtelsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR:
2033
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
Engene kan med fordel undersøkes flere ganger for beitemarksopp
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK:
Noe einer er allerede fjernet nordvest for husa
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:
Trond Aalbu

3 Kilder

- Artsdatabanken. (2018a). *Fremmedartslista* 2018.
<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. (2018b). *Norsk rødliste for Naturtyper* 2018.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlisterforaturtyper>
- Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter* 2021.
<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2023). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Arnesen, G., Bendiksen, E., Jordal, J. B., Svalheim, E. J., Vandvik, V., Velle, L. G., Øien, D.-I., & Aarrestad, P. A. (2019). *Beskrivelse av kartleggingsenheter i målestokk 1:5000 etter NiN (2.2.0). Utgave 1, kartleggingsveileder nr 4, Artsdatabanken, Trondheim.*
- Hanssen, U., & Jordal, J. B. (2012). *Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Trollheimen landskapsvernområde. Rapport J.B. Jordal 2012:01. 72 sider. ISBN 978-82-92647-28-7.*
- Miljødirektoratet. (2015). *Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. August 2015.*
<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/naturkartlegging/okologisk-grunnkart/faktaark---kulturmark.pdf>
- Miljødirektoratet. (2023a). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder (M-2209 2023; s. 374).*
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>
- Miljødirektoratet. (2023b). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NGU. (2023a). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. (2023b). *Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/

Vedlegg

Bilder

Figur 7. Ved inngangen mot beitemarkene fra øst mot vest. På sikt kan det med fordel tynnes noe langs gjerdet mot øst. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 8. Parti fra sørøst ved naustet sett mot nordvest. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 9. Fra omtrent samme posisjon som forrige bilde. Som en ser, varierer beitetrykket en del. Generelt er det rygger med elveavsetninger bedre beitet enn fuktigere partier. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 10. Også dette sørøst for husene. Som en ser kan en del trær til venstre i bildet fjernes eller kvistes opp. Bakkene opp til høyre i bildet inneholder fuktigere mark, og her kan avskjæringsgrøfta på sikt tas opp igjen med tanke på å unngå ytterligere forsumping om mer myrpreget beitemark. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 11. Bakkene på forrige bilde sett mot øst. Disse er artsfattige sammenlignet med de tørrere arealene sentralt og mot vest i lokaliteten. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 12. Vest for husene er det steinete og i mindre partier ned mot vatnet vest og sør for husene er også mer oppgjødsla. Disse arealene ble vurdert holdt utenfor, men er forholdsvis små. Rensbekken som renner vest for lokaliteten sees oppe i lia. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 13. Helt nordvest i lokaliteten kan einer med fordel fjernes. Her er mye stein, så dette må sannsynligvis gjøres manuelt. Det er en fordel om eineren kuttes så langt ned mot bakken som mulig. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 14. Noe einer er rydda nord for seterhusa, og under denne spirer lyng og urter. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 15. Areal nord for seterhusa der det på sikt kan være aktuelt å tynne bjørk. Ta fortrinnsvis ut unge trær, og la eldre bjørk, selje og hegg stå. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 16. Areal med mye stein like nordvest for husa. Her er det mye stein, og rydding eller annen skjøtsel er krevende. En bør likevel forsøke å holde det fritt for einer. Slike stubber som den midt i bildet som ikke er til hinder for beite eller annen bruk kan godt settes igjen med tanke på insekter, og denne viste seg å være full av huller etter insekter.. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 17. Fra arealene vest for nåværende naturbeitemark, vest for Rensbekken. Her kan einer fjernes om det finnes kapasitet til det. Også her er det enda engarter i små flekker, også med brukbart potensiale for beitemarksopp i små flekker, særlig knyttet til ei hustuft og stien som går her. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 18. Fra myrene øst for Rensbekksætra som tydelig har vært slått. Disse har i dag lite slåttepreg, men er svært skarpt avsatt mot terrenget rundt, har ei avskjæringsgrøft i overkant og et annet uttrykk på eldre flyfoto enn alle de andre myrene i området. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Naturtypelokalitet(er)

Beskrivelse etter Miljødirektoratets instruks for 2023

Rensbekksætra

NiN-ID: NINFP2310130806

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark

Kartlagt: 09/08/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 11831 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Svært høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurder til god da størstedelen av lokaliteten består av åpne enger med godt beitetrykk og er å regne som intakt semi-naturlig mark. Engene beites av sau på utmarksbeite, og en saltslikkestein er satt opp her for å lokke dyrene inn på enga. Ut mot kanten er det stedvis noe gjengroingspreg med partier med ung bjørk og noe einer. Ingen fremmedarter er registrert, og lokaliteten er ikke preget av moderne gjødsling. Den har imidlertid preg av eldre gjødsling i mindre arealer nedenfor fjøset, samt at det er noe tråkslitasje nær saltslikkesteinen som står sørvest for husene.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort da lokaliteten er mellom 8 og 15 daa,

men har innslag av en rekke rødlistearter av beitemarksopp som blant annet lutvokssopp (NT), rødneende lutvokssopp (VU), melrødspore (VU) og honningvokssopp. Ellers er også en rekke ubestemte arter av rødsporer (Entoloma) registrert. Den har innslag av enkelte habitatspesifikke arter (4 observerte arter). Av arter knyttet til semi-naturlig eng er blant annet blåklokke, finnskjegg, legeveronika, ryllik, gulaks, kattefot, hvitmaure, småsyre, fjellmarikåpe, harerug og bakkestjerne registrert. Flere fagfolk har besøkt lokaliteten opp gjennom årene og særlig registrert karplanter. Av artsfunn fra 2023 kan nevnes marinøkkel, snøsøte, nattfiol og sommermunkehatt. Mot øst er engene noe fuktigere, og arter som trådsiv, slåttestarr og flaskestarr. Arealene er å regne som intermediær fukteng. Dette er imidlertid ikke en egen kartleggingsenhet i NiN 2.

DN13-beskrivelser fra 2011

Gjevillvassdalen: Rensbekksætra øst

ID BN00086582

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Frisk fattigeng beitet

Verdi Lokalt viktig

Utvalgt naturtype -

Registreringsdato 16.07.2011

Hevdstatus -

Nøyaktighetsklasse <20 m

Areal fra kartobjekt (daa) 5,9

Kommuner 5021 (Oppdal)

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi det er usikkert om den tilfredsstiller kriteriene til verdi B. Potensialet for å finne rødlistede beitemarkssopp regnes som relativt dårlig.

Innledning Beskrivelsen er skrevet av John Bjarne Jordal 02.01.2012, basert på Jordal & Gaarder (2005, refererte til funn av J. Haugen 16.07.1943, F. Wischmann 13.07.1960, H.F. Røer 30.07.1960 og G. Gulden 10.08.1962), samt eget feltarbeid (J.B. Jordal) 16.07.2011 etter oppdrag fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, som del av et prosjekt utført sammen med Miljøfaglig Utredning. Lokaliteten ligger i Trollheimen landskapsvernområde.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten er en kulturmarkseng på østsida av husa (VU på rødlista for naturtyper 2011), som ligger idyllisk til på nordsida av Gjevilvatnet. Den grenser i sør til Gjevilvatnet, i øst og nord mot bjørkeskog. Berggrunnen består av metaarkose, kvartsitt og helleskifer (www.ngu.no). Løsmassene består trolig delvis av morene (sand, grus og stein), men kanskje delvis også av elvetransportert materiale fra Rensbekken. Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone (NB) og dessuten i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1). Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 10 meter, men det er likevel litt skjønnsmessig hva som skal inkluderes av artsfattige fuktenger i nordlige del mot skogen.

Naturtyper og utforminger Naturtypen er naturbeitemark (tilhører kulturmarkseng som er VU på rødlista for naturtyper 2011). Vegetasjonen er dominert av G4 frisk fattigeng. Av tre- og buskslag ble det notert bl.a. hegg i tillegg til bjørk som dominerer.

Artsmangfold Av planter kan nevnes bl.a. blåklokke, fjelltimotei, harerug, hvitmaure og legeveronika. Tidligere er det funnet marinøkkel, snøsøte, nattfiol og sommermunkehatt, men det er usikkert om funnene ble gjort i lokaliteten (jf. Rensbekksætra vest).

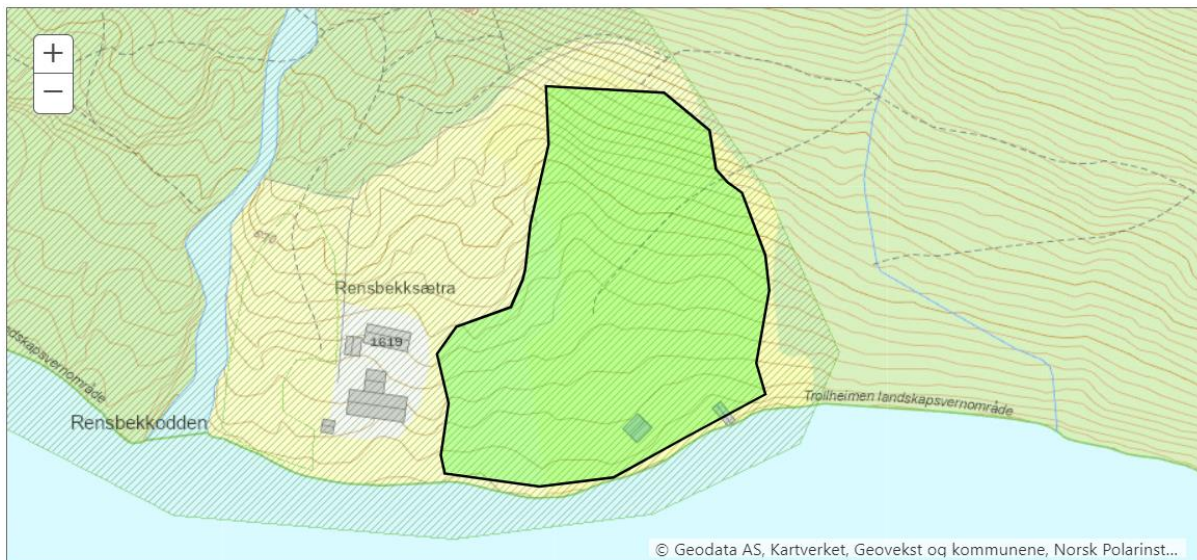
Påvirkning Lokaliteten var beita av streifende sau. Den er trolig lite gjødsla i nyere tid.

Fremmede arter Ingen observert.

Råd om skjøtsel og hensyn Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare den gras- og urterike vegetasjonen og hindre gjengroing. Fysiske inngrep bør unngås.

Landskap Lokaliteten er en av flere setervoller i området, men det er et stykke til naboene.

Kilder Hanssen, U. & Jordal, J.B. 2012. Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Trollheimen landskapsvernområde. Rapport J.B. Jordal 2012:01.

Gjevilvassdalen: Rensbekksætra vest

ID BN00086574

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Frisk fattigeng beitet

Verdi Lokalt viktig

Utvalgt naturtype -

Registreringsdato 16.07.2011

Hevdstatus-

Nøyaktighetsklasse <20 m

Areal fra kartobjekt (daa) 1,2

Kommuner 5021 (Oppdal)

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi det er usikkert om den tilfredsstillende kriteriene til verdi B. Potensialet for å finne rødlistede beitemarkssopp regnes som relativt dårlig.

Innledning Beskrivelsen er skrevet av John Bjarne Jordal 02.01.2012, basert på Jordal & Gaarder (2005, refererte til funn av J. Haugen 16.07.1943, F. Wischmann 13.07.1960, H.F. Røer 30.07.1960 og G. Gulden 10.08.1962), samt eget feltarbeid (J.B. Jordal) 16.07.2011 etter oppdrag fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, som del av et prosjekt utført sammen med Miljøfaglig Utredning. Lokaliteten ligger i Trollheimen landskapsvernområde.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten er en liten kulturmarkseng på vestsida av husa (VU på rødlista for naturtyper 2011), som ligger idyllisk til på nordsida av Gjevilvatnet. Den går ikke helt ned til vatnet pga. mer nitrofil vegetasjon der, i vest og nord grenser den til bjørkeskog, i øst mot seterhusa og mer tråkkpåvirket vegetasjon. Berggrunnen består av metaarkose, kvartsitt og helleskifer (www.ngu.no). Løsmassene består trolig delvis av morene og delvis elvetransportert materiale fra den strie Rensbekken. Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone (NB) og dessuten i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1). Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 10 meter.

Naturtyper og utforminger Naturtypen er naturbeitemark (D04) (tilhører kulturmarkseng som er VU på rødlista for naturtyper 2011). Vegetasjonen er dominert av G4 frisk fattigeng.

Artsmangfold Av planter kan nevnes bl.a. aurikkelsveve, blåklokke, fjelltimotei, harerug, hegg, karve, legeveronika og marinøkkel. Tidligere er det funnet snøssøte, nattfiol og sommermunkehatt, men det er usikkert om funnene ble gjort i denne lokaliteten (jf. Rensbekksætra øst).

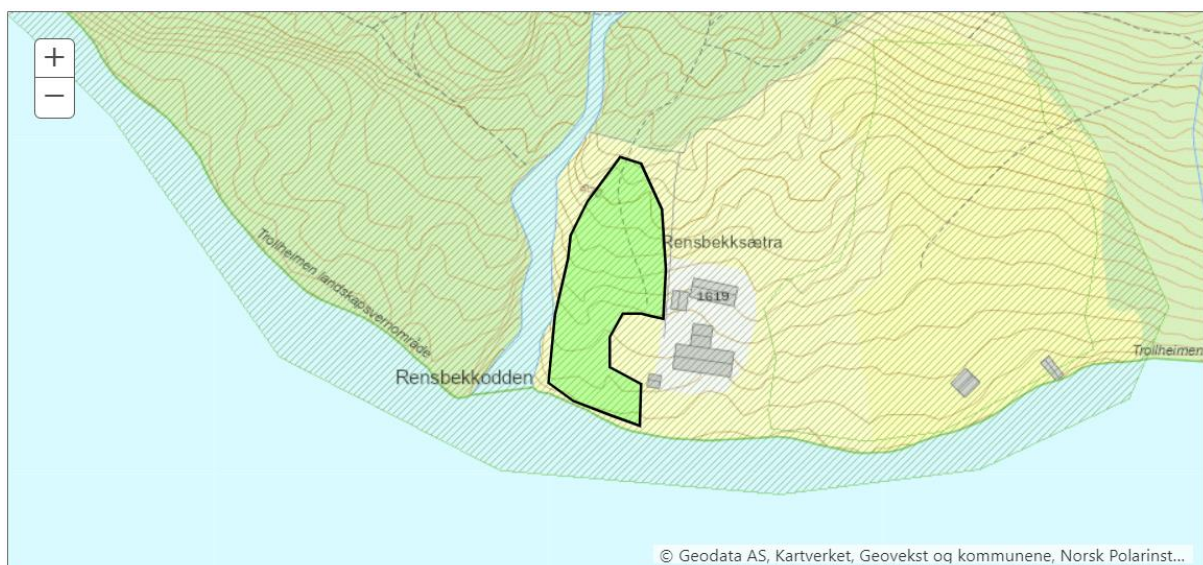
Påvirkning Lokaliteten var beita av streifende sau. Den er trolig lite gjødsla.

Fremmede arter Ingen observert.

Råd om skjøtsel og hensyn Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare den gras- og urterike vegetasjonen og hindre gjengroing. Fysiske inngrep bør unngås.

Landskap Lokaliteten er en av flere setervoller i området, men det er et stykke til naboene.

Kilder Hanssen, U. & Jordal, J.B. 2012. Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Trollheimen landskapsvernområde. Rapport J.B. Jordal 2012:01.

DN13-beskrivelse fra år 2000

Gjevilvatnet: Reinsbekksætra

ID BN00026982

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Fuktig fattigeng beitet

Verdi Lokalt viktig

Utvalgt naturtype -

Registreringsdato 01.07.2000

Hevdstatus-

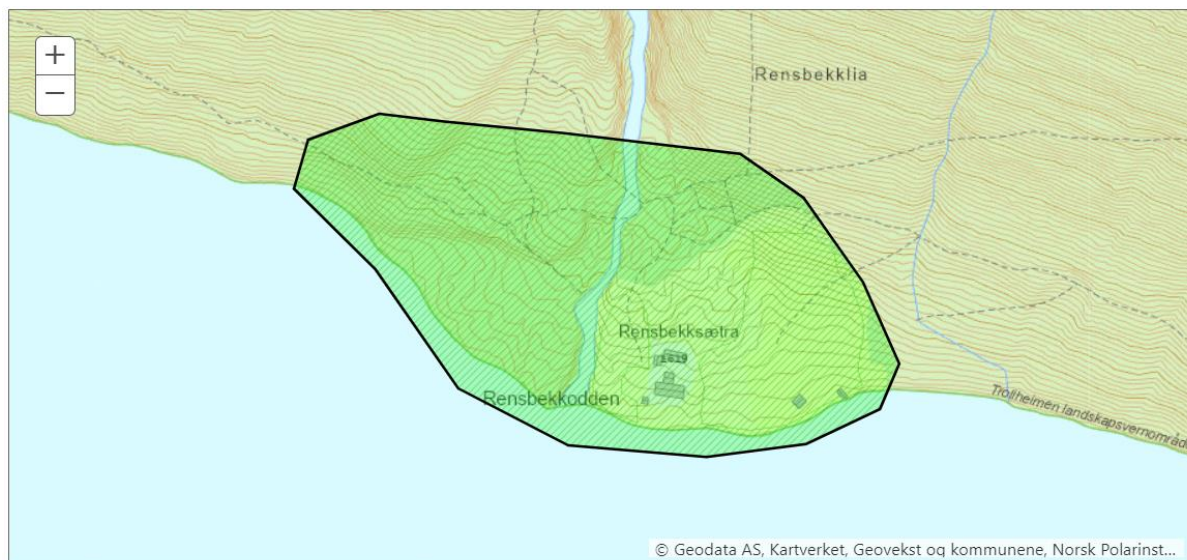
Areal fra kartobjekt (daa) 36,9

Kommuner 5021 (Oppdal)

Innledning Lokalitetsbeskrivelse innlagt av GGa den 20.04.2005, basert på herbariebelegg: Flere fagfolk har besøkt lokaliteten opp gjennom årene og særlig registrert karplanter, bl.a. J. Haugen (16.07.1943) og F. Wischmann (13.07.1960), H.F. Røer (30.07.1960) og G. Gulden (10.08.1962). Av artsfunn kan nevnes marinøkkel, snøssøte, nattfiol og sommermunkehatt. Funnene indikerer ikke

spesielt store naturverdier, og vi har valgt å bare gi lokaliteten lokal verdi (C), men den bør undersøkes bedre.

Kilder NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim Herbariebelegg og krysslister. Utskrifter pr. desember 2004.

Artsliste

Tabell 1: Artsliste for Rensbekksætra, basert på feltkartlegging (09.08.2023) og eksport fra Artskart (04.12.2023) (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2023).

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	Cerastium fontanum	arve	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Pilosella lactucella	aurikkelsveve	Ikke vurdert (NE)	7/9/2023
Karplanter	Luzula multiflora	bakkefrytle	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Erigeron acris	bakkestjerne*	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Betula pubescens	bjørk	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Vaccinium myrtillus	blåbær	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Campanula rotundifolia	blåklokke*	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Juniperus communis	einer	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Agrostis capillaris	engkvein	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Nardus stricta	finnskjegg*	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Alchemilla alpina	fjellmarikåpe	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Botrychium boreale	fjellmarinøkkel	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Phleum alpinum	fjelltimotei	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Scorzoneroideis autumnalis	føllblom	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Festuca vivipara	geitsvingel	Livskraftig (LC)	7/9/2023
Karplanter	Stellaria graminea	grasstjerneblom	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Plantago major	groblad	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Anthoxanthum odoratum	gulaks	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Astragalus frigidus	gulmjelt	Livskraftig (LC)	8/1/1968
Karplanter	Bistorta vivipara	harerug	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Prunus padus	hegg	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Trifolium repens	hvitkløver	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Galium boreale	hvitmaure*	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Luzula pilosa	hårfrytle	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Carum carvi	karve	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Empetrum nigrum	kekling	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Veronica officinalis	legeveronika	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Botrychium lunaria	marinøkkel	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	Rumex acetosa	matsyre	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	Viola palustris	myrfiol	Livskraftig (LC)	7/16/2011

Karplanter	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	<i>Festuca ovina</i>	sauesvingel	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	<i>Carex brunnescens</i>	seterstarr	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>fuchsii</i>	skogmarihand	Livskraftig (LC)	7/30/1960
Karplanter	<i>Sedum annuum</i>	småbergknapp	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	Livskraftig (LC)	7/9/2023
Karplanter	<i>Rumex acetosella</i>	småsyre	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Karplanter	<i>Carex echinata</i>	stjernestarr	Livskraftig (LC)	7/16/2011
Karplanter	<i>Urtica dioica</i>	stornesle	Livskraftig (LC)	7/9/2023
Karplanter	<i>Deschampsia cespitosa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	sølvbunke	Livskraftig (LC)	7/9/2023
Karplanter	<i>Sibbaldia procumbens</i>	trefingerurt	Livskraftig (LC)	7/9/2023
Karplanter	<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	<i>Poa annua</i>	tunrapp	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Karplanter	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær	Livskraftig (LC)	7/31/2010
Moser	<i>Climacium dendroides</i>	palmemose	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Sommerfugler	<i>Scopula ternata</i>	blåbærrurtemåler	Livskraftig (LC)	7/17/1961
Sommerfugler	<i>Callophrys rubi</i>	grønnstjertvinge	Livskraftig (LC)	7/9/2023
Sommerfugler	<i>Hesperia comma</i>	kommasmauger	Livskraftig (LC)	7/17/1961
Sopper	<i>Crucibulum laeve</i>	brødkorg	Livskraftig (LC)	7/31/1960
Sopper	<i>Uromyces airae-flexuosae</i>	dvergsmyletust	Ukjent	7/30/1960
Sopper	<i>Pucciniastrum epilobii</i>	edelgranrust	Livskraftig (LC)	8/4/1955
Sopper	<i>Russula nana</i>	fjellkremle	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Sopper	<i>Hygrocybe reidii</i>	honningvokssopp	Livskraftig (LC)	8/9/2023
Sopper	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	lutvokssopp	Nær truet (NT)	8/9/2023
Sopper	<i>Entoloma prunuloides</i>	melrødspore	Sårbar (VU)	8/9/2023
Sopper	<i>Neohygrocybe ingrata</i>	rødnende lutvokssopp	Sårbar (VU)	8/9/2023
Sopper	<i>Melanoleuca strictipes</i>	sommermunkehatt	Livskraftig (LC)	8/10/1962
Sopper	<i>Bovista nigrescens</i>	stor eggrøysopp	Livskraftig (LC)	8/10/1962
Sopper	<i>Calvatia</i>	storrøysopper	Ukjent	8/10/1962
Sopper	<i>Omphalia</i>		Ukjent	8/10/1962

* Arten er en kjennetegnende art/tyngdepunksart for semi-naturlig eng i Miljødirektoratets instruks.

Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

Her er det plass for å føre inn egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMR ÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2023–125
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-296-4

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no